

## Cukorrépa-termelők országos kongresszusa

A francia cukorrépa-termelők szövetsége ([Confédération Générale des Planteurs de Betteraves, CGB](#)) idén ünnepelte fennállásának 90. évfordulóját, ami az idei kongresszust a megszokottnál is ünnepélyesebb hangulatúvá tette, ám ettől az ágazat előtt álló problémákról ugyanolyan nyíltan beszéltek, mint más alkalmakkor. Eric Laine, a CGB elnöke rögtön nyitóbeszédében, mintegy ezer résztvevő előtt kifejtette, a Bizottság cukorpiaccal kapcsolatos álláspontját dogmatikusnak, ideologikusnak, gazdaságilag nem igazolhatónak tartja, amire a CGB egyértelműen nemet mond, ahogy nemet mondanak a franciák a cukorkvóták és a minimumár megszüntetésére is. Véleménye szerint még nem teljesen versenyképes a francia cukorrépa-ágazat a világgpiaccal szemben, de mindent megtesznek azért, hogy ez bekövetkezzen. Ezt elsősorban a kutatástól remélik, mégpedig a genomikai kutatástól és a cukorrépa géntérképének mielőbbi elkészülésétől – ebbe pedig beletartozik a GMO-k használata is! Az etanol kapcsán szerinte komédia, sőt inkább tragikomédia folyik a Szenátus és a Nemzetgyűlés között azért, hogy megmaradjon vagy megszűnjön a bioetanol után fizetendő kedvezményes adó. A KAP-pal kapcsolatosan aláhúzta, a globális élelmezési kihívások és a francia mezőgazdaság versenyképessége tükrében elfogadhatatlan a 7%-os ugaroltatási kötelezettség és a zöldítésre szánt 30%-os sarokszám. Semmi kifogásuk a zöldítés ellen, de a francia gazdák nem „kiskertészek”, szükség van a professzionális francia és európai mezőgazdaságra, a Bizottság viszont eddig nem vette figyelembe az EP javaslatait. Ezekhez kapcsolódva Dacian Ciolos video-üzenetében hangsúlyozta, a piacsabályozó eszközök a kvóták megszűnése után is megmaradnak, csupán hatékonyabbak váltják föl őket, a központi szerep pedig a termelői szervezeteké lesz. Ciolos hozzátette, szerinte kész az ágazat már a 2015-ös kvóta-megszüntetésre is, a halogatás inkább kárára lenne a versenyképességnek, nem pedig hasznára. Szerinte minden ágazatban olyan szerveződésre és termelői szervezetekre van szükség, mint a zöldség-gyümölcs ágazatban, ahol a piacsabályozásban már most ezeknek van a leghangsúlyosabb szerepük. Dacian Ciolos szerint a KAP-reform újabb lendületet és plusz forrásokat fog adni a mezőgazdasági kutatásnak, ami még eredményesebbé teheti a cukortermelők által finanszírozott kutatásokat is - ezek a versenyképesség mellett a fenntarthatóságot is szolgálják. Pontosan ennek a fenntarthatóságnak a megerősítését szolgálja a tervezett 30%-os zöldítési keret is – mondta a biztos.

### **Bruno Le Maire miniszter előadása**

Bruno Le Maire mezőgazdasági miniszter beszédét azzal indította, hogy azt kell segíteni, akinek nehézségei vannak, akinek viszonylag rendben mennek a dolgai, azt pedig biztatni kell – a francia cukorrépa-ágazat pillanatnyilag jól működik, ami mögött a termékpálya szereplőinek nagyon sok munkája van. Ezzel együtt van még tennivalójuk, elsősorban az export területén, hogy a mondializációban helyt álljanak és ez csak egyesült erővel mehet. Tény, hogy jó a konjunktúra, jók az árak és a terméseredmények, az ár pedig azon ritka kivételek egyike, ami nem ingadozott kimondottan hektikusan az elmúlt néhány évben. Az európai termés most még magasabb lesz, mint a 2009/2010-es kampányban, ezért nagyon fontos a kvóta fölötti mennyiség exportja. A belső piacot elsősorban európai cukorral kell ellátni, nem pedig import cukorral – ez olyan evidencia, amit Bruno Le Maire kész a Bizottsággal szemben is védeni. Szerinte a piacsabályozás és ágazati versenyképesség egymással összefüggő fogalmak, csak akkor lehet piaci reformot folytatni, ha emellett javul a versenyképesség is. Ez érvényes nem csak a cukorrépára, de pl. a tejre és a marhahúsra is.

A miniszter leszögezte, kell a piacsabályozás, személy szerint nem hisz a liberalizmusban, a mezőgazdaságban a termelők, fogyasztók érdeke egyformán a piacsabályozás, nem pedig az a végletes liberalizálás, amit Mariann Fischer-Boel erőltetett éveken keresztül. Erre

legszemléletesebb példa a szőlőtelepítési kvóták megszüntetésének szándéka, ami teljesen tönkretenné a szőlő-bor ágazatot. Gazdaságilag abszurd, morálisan igazságtalan lenne minden francia borással szemben, akik évek óta hatalmas erőfeszítéseket tettek-tesznek a piacon maradás érdekében. Az esztelen liberalizmus nem a legkisebbeket, a legképzetlenebbeket teszi elsősorban tönkre, hanem azokat, akik investálnak a mezőgazdaságba és kockázatot vállalnak. 2020 előtt eltörölni a cukorkvótákat elfogadhatatlan, mert olyan mértékben meggyengítené az ágazatot, hogy végleg alulmaradna a nemzetközi versenyben. Szükség van a cukorkvóták jelentette védőhálóra azért, hogy a francia cukorágazat 2020-ra képes legyen fölkészülni a teljesen nyitott piacra – ezt az álláspontot fogja képviselni mandátumának utolsó napjáig. A zöldítés kapcsán kijelentette, szükség van rá, az alapelemeivel egyetértenek, DE van intelligens, egyszerű, gazdaságos zöldítés és van irreális, komplikált és adminisztratív - a Bizottság jelenlegi javaslatai az utóbbi kategóriába tartoznak.

Bruno Le Maire szerint a versenyképesség egyenlő az innovációval, ez egyben genomikai kutatást is jelent, ami azt célozza, hogy akár 30%-kal is nőhessenek a hozamok 2020-ig - mert többet és jobbat kell termelni a versenyképesség megtartása, javítása érdekében. A miniszter ígéretet tett, mindent megtesz azért, hogy az elsősorban az INRA közreműködésével folyó genomikai kutatásokhoz szükséges anyagi forrásokat megkapják a cukorrépa-termelők.

A bioetanolról szólva elmondta, ennek fejlesztése stratégiai fontosságú a francia gazdaság számára, szükség van az ebben lévő munkahelyekre akkor, amikor 9% a munkanélküliségi ráta az országban. Már a választási hangulatnak is betudható, hogy az ország energiamixének diverzifikálása kapcsán szóvá tette, a kormány nem érti, ha az ellenzék szerint ez nagyon fontos, akkor miért támadja mégis a bioetanolt? Véleménye szerint meg kell tartani a bioetanolnak járó jelenlegi adókedvezmény-rendszert, ez a pénzügyi kiszámíthatóság miatt is indokolt, nem lehet évente változtatni a játékszabályokat. Meg kell nézni – mondta -, milyen paktumot kötött a mezőgazdaságról a PS és a Zöldek – szerinte ez csak a kilátástalan helyzetbe vinné a francia mezőgazdaságot, ami most a világ egyik legelső mezőgazdasága és élelmiszeripara, szinte az egyetlen terület a nemzetgazdaságban, ami több milliárd euróval javítja a külkereskedelmi mérleget.

### **A francia cukorrépa-ágazat eredményei, kilátásai**

Az ágazat legfrissebb eredményeit Alain Jeanroy, a CGB vezérigazgatója elemezte. Előadásából kiderült, hogy Franciaországban soha ilyen korán nem kezdték még a cukorrépa vetését és ilyen rövid idő (3 hét) alatt nem is végeztek vele. 2006-ban a 100 tonnás hektáronkénti termést (16°-ra számítva) tűzték ki célul, az idén a maximum 110 tonna volt, a 100 tonna fölöttiek táborába közel egy tucat gazdaság került be az idei évben. Az átlagos gyökértömeg 79,5tonna/ha volt az idén átlagosan 19°mellett, ez a mutató tíz év alatt 20 tonnával nőtt. Egyre jobb a betakarítás minősége, mostanra érdemben 10% alá csökkent a répával együtt betakarított talaj mennyisége, a célkitűzés legfölből 5%. A termőterület 2000-ben 400 ezer hektár volt, utána közel 450 ezer ha-ra nőtt, majd néhány év alatt 350 ezer ha-ra esett, most 389 ezer hektár volt. Az idén betakarított termés elérte a 37 millió tonnát, amire utoljára 1981-ben volt példa, ám akkor 664 ezer ha volt a vetésterület, most pedig 250 ezerrel kevesebben termelt ugyanennyi! A várakozások szerint az idei kampány 110 napos lesz, ennyi kell ekkora mennyiség földolgozásához. A teljes francia cukorrépa-termelés 55%-a élelmezési célú cukorkvóta, ennek 2/3-a francia, egyharmada EU-piacra kerül. 12% bioetanol, 11% egyéb alkohol előállítását szolgálja, 5%-ot vegyipari célból dolgoznak föl. 17% a kvóta fölötti mennyiség (6,3 Mt), ennek egy részét átminősíthetik uniós piacon értékesíthető élelmezési cukorrá, szóba jöhet harmadik országokba való exportja (a jelenlegi árak mellett a világpiaci értékesítés korrekt jövedelmet biztosít), illetve esetleg úgy is kezelhető, mint francia

tengerentúli megyék kvótája. Az ágazati szereplők az elmúlt évben tovább növekvő jövedelmet könyvelhettek el, a földolgozó iparban pedig újabb szerkezetváltozás történt azzal, hogy a Cristal Union és Bourdon (Puy de Dome) egyesült, a Vermandoise-t pedig megvette a Cristal Union. Bizonyos újraelosztás következett be a nemzeti kvótában is, így jelenleg a szövetkezetek részesedése 75,3, a magánszféráé 24,7%. A francia cukorágazat európai súlyát jellemzi, hogy a Tereos és a Cristal Union ott van azon öt legnagyobb európai cukorpiaci szereplő között, akik az uniós kvóta 70%-át birtokolják (Südzucker 25%, Nordzucker 16%, British Sugar Plc 11%, Cristal Union 11%, Tereos 8% - a tíz legnagyobb részesedése már 95%).

Franciaországban az idén ünnepelték a cukorrépa-termesztés 200. születésnapját, az erre készült Fehér Könyv a [CGB honlapjáról letölthető](#). A CGB szerint az ágazat érdekében a cukorkvótákat meg kell tartani 2020-ig, részükről ezen a téren konstruktív együttműködés folyik az Európai Parlamenttel. Terveik szerint 2020-ig 120 tonnára növelnék a hektáronkénti hozamot és 120 naposra nyújtják a földolgozási időt, valamint újabb beruházásokat eszközölnének a bioetanolban. A Tereos elnöke ennek kapcsán megjegyezte, meggyőződése, hogy Európában nincs jövője a kalászos gabonákból készülő bioetanolnak, a cukorrépából készültnek viszont igen. Ennek már vannak látható jelei, mivel már megkezdődött egyes búzát földolgozó első generációs bioetanol-gyárak konvertálása keményítőgyárrá.

### **Nemzetközi kitekintés**

A szakma számára természetesen elengedhetetlen a konkurencia ismerete, így nem meglepő a brazil cukoripar képviselőjének meghívása és előadása. Plinio Nastari (DATAGRO, Brazília) szerint a brazil cukorágazat fejlődése az elmúlt 20 évben elsősorban a bioetanol ágazatnak köszönhető. A termelés 1975. óta megötszöröződött, a világpiaci exportból 1975-ben még csak 5%-kal részesedtek, ez most 47%. Sajnálatos módon viszont nő a cukornád-ültetvények átlagos életkora, most ez 3,8 év – az öt éves ciklust tekintve a kívánatos 2,7 év lenne, így sajnos csökkennek az átlaghozamok. 2011-ben több hullámban fagykár érte az ültetvények egy részét (Centre-Sud), nagyobb volt a betegségek okozta kiesés és a betakarításnál a veszteség, így az ágazat eredménye átlag 10%-kal marad el az előző évi kampánytól. Viszont az elmúlt években megnyúlt a feldolgozási időszak (170-ről 230 napra), jelentős modernizációkat végeztek a földolgozó iparban, így kevesebb energiával és kisebb környezetterheléssel tudják kinyerni a cukrot, új üzem viszont kevés épül, mivel úgy tűnik, az alapanyag-termelés egyelőre nem tudja maximálisan kielégíteni az üzemek földolgozó kapacitását. A brazilok arra számítanak, hogy az elkövetkezendő években a FlexFuel gépkocsik arányának növekedése miatt akár meg is többszöröződhet a cukornád és a belőle készített etanol iránti igény. Jelenleg 8,2 millió ha-n van cukornád, a szakértői vélemények szerint a környezetvédelmi szempontom figyelembe vételével is még érdemben növelhető a termőterület (a szója jelenleg 21,5, a kukorica 14,4 millió ha-t foglal el Brazíliában).

Roland Cuni, a CGB igazgató-helyettese a francia cukorrépa-ágazat fejlődését és az előtte álló perspektívákat taglalta. 1996-hoz képest ez európai cukortermelés (EU27-ben számolva) mintegy öt százalékpontnyi csökkenést könyvelt el, ami a franciák szerint egyértelműen a hibás brüsszeli döntések következménye, ezek különösen látványos visszaesést eredményeztek 2006. után a harmadik országokba irányuló exportban. Franciaországban 20 év alatt 16°-ra vetítve 20%-os, egyre gyorsuló növekedést mutat a hektáronkénti hozam, ami egyre csökkenő N-trágyázás és növényvédőszer-használat mellett következett be. 7,2-ről 6,8 tonnára csökkent az ipar által egy tonna cukorhoz fölhasznált cukorrépa mennyisége, az 1990-ben folyó euróban számolt 3400 eurós hektáronkénti bevétel 2010-ben 3000 EUR/ha volt a területalapú támogatást is belekalkulálva. Látványosan csökkent az élőkommunka-igény a

földolgozóiparban is – míg 1960-ban 70 percnyi élőmunkát igényelt egy tonna répa, most legföljebb öt percet, ez energia-szükséglet pedig háromötödével lett kisebb.

Franciaország és Brazília között még mindig 30%-nyi eltérés van a termelési költségekben, ez nagyon komolyan, nagyságrenddel csökkent az elmúlt évtizedekben, ezzel együtt a további csökkenés esélyei nem egyértelműek, az export növelésére viszont mindenképpen szükség van. Francia részről előny lehet:

- a cukorrépánál elérhető genetikai előrehaladás lényegesen nagyobb, mint a cukornádnál,
- a klímaváltozás a cukornádnak nem, a cukorrépának viszont nagyon kedvez
- az ingatlanpiac Franciaországban nem változott érdemben, Sao Paulo államban a cukornádnak megfelelő földek ára 300%-kal nőtt (ez összefügg a folyamatban lévő nagy infrastruktúra-fejlesztésekkel is),
- stabil a francia munkaerő költsége, a brazilé nő, de ezt kompenzálhatja az ipari hatékonyság javulása,
- a logisztikai költségek Brazíliában nőni fognak, mivel nagyon komoly infrastruktúra-fejlesztésekre van szükség, míg Franciaországban már adott a kitűnő közlekedési hálózat.

Franciaország szempontjából hátrányos, hogy:

- a francia földolgozó-iparban nem lehet tovább érdemben javítani a hatékonyságot, Brazíliában annál inkább,
- Brazília előnyben van az energia terén és ebben jól használhatók a cukornád-földolgozás melléktermékei is, Franciaország hátránya ezen a téren egyértelmű,
- a környezetvédelmi politikának Franciaországban „ára van”, Brazíliában ez ilyen formában nem jelentkezik,

Azt pillanatnyilag senki nem tudja megmondani, hogy a pénzügyi árfolyam-változások milyen hatásokat okoznak, ha erősödik a reál a dollárhoz képest, az egyértelműen rossz a brazil exportnak.

Leonardo Bichara Rocha (senior economist, International Sugar Organization) szerint 2020-ig folyamatosan, évi 2% körül növekvő globális fogyasztás és termelés-növekedés prognosztizálható, ám nagyon nagy különbségek tapasztalhatók a Földön: a legnagyobb kiugró növekedés Indiában, a Távols-Keleten és Óceániában várható, ami összefügg a jövedelmek és a népesség növekedésével. Úgy vélte, a cukorárak továbbra is magasak lesznek, ami kedvező a termelés bővítésének, így attól semmiképpen sem kell tartani, hogy globális cukorhiány alakulna ki. Roland Cuni szerint a termelési költségek viszont emelkedhetnek Brazíliában, ami a versenyképességüket rontja – ez kedvezhet a francia cukoriparnak, de csak akkor lehet igazán kihasználni, ha a költségeiket csökkentik. Cuni szerint erre egyetlen reális esély van, mégpedig a genetikai előrehaladásban rejlő lehetőségek mielőbbi kiaknázása.

Léon Broers, a KWS vezető munkatársa rövid előadást tartott a vállalat tevékenységéről és a cukorrépa fajtanemesítésben elfoglalt helyéről, a cég üzleti filozófiájáról. Hangsúlyozta, hogy a máig családi tulajdonban álló vetőmagcég tavalyi éves, 855 millió eurós árbevételéből 115 millió eurót fordítottak K+F-re, az elmúlt 15 évben 3500 főre nőtt létszámából pedig egyharmadot tesz ki a kutatásban alkalmazottak száma. Legnagyobb bevételeik a kukorica- (tavaly 471 millió euró) és cukorrépa vetőmagból származnak (289 millió euró), a maradék kalászos gabona és burgonya szaporítóanyag. Filozófiájuk a tudomány legújabb eredményeinek következetes alkalmazása, így a genomika és genetikai mérnöki terület (génie génétique), a DNS-diagnosztika és szövettenyésztés, a molekuláris markerezés és a precíziós

szelekció adta lehetőségek kiaknázása. Ennek is köszönhetően évente 1-2%-os előrehaladást érnek el a termésmennyiségben, de a célok ennél sokrétűbbek: biotikus és abiotikus stressz-rezisztencia, kórokozók és kártevők elleni rezisztencia, minőség, agronómiai tulajdonságok, energiahatékonyság. Megítélése szerint a GMO-k hatalmas lehetőségeket jelentenek, ezekkel megoldható lehet a szárazság és a hideg elleni rezisztencia, így pl. előállítatók az őszi vetésű, áttelelő cukorrépa-fajták, amivel 20-30%-os terméshozam növekedés érhető el és még jobban szét lehet húzni a kampányt. Az USA-ban 2007-ben jelent meg az első GMO-cukorrépa, két év alatt a termőterület 95%-án ilyenet termesztettek!

### **A szakszervezeti mozgalom előtt álló kihívások**

A délutáni ülésen a téma a CGB kilencven éves múltja fényében a szervezet előtt álló új érdekképviseleti kihívások taglalása volt olyan neves előadókkal, mint a Világbank volt igazgatója, Michel Petit (egyetemi tanár, Institut Agronomique Méditerranéen de Montpellier), François Purseigle (szociológus), Dominique Renyé (vezérigazgató, Fondapol) és Dominique Fievez (a CGB szakszervezeti bizottságának elnöke). Michel Petit előadásának legfontosabb üzenete az volt, hogy a humanitárius katasztrófák elkerülése érdekében elengedhetetlen a termelékenység növekedése, de mindezt a környezeti katasztrófák elkerülése érdekében fenntartható módon kell tennie, ennek egyik legfontosabb területe a vízhasználat ésszerűsítése, a másik a munkahelyteremtés. François Purseigle megemlítette, hogy egy évszázad alatt Franciaország elvesztett 4,5 millió gazdálkodót, jelenleg a családtagokkal együtt legföljebb 600 ezer van, háromnegyede annak, mint tíz évvel ezelőtt. A gazdálkodók nem csak kisebbségbe kerültek az aktív munkavállalók táborában, de egyre inkább elöregedő ez a „kisebbség”, soha nem volt ilyen kevés fiatal gazdálkodó, mint most. A szakszervezeti mozgalom számára ez merőben új helyzetet teremtett. Már csak azért is, mert a mezőgazdaságban dolgozók által eddig „egyeduralkodóként” kezelt vidéki területeken a mezőgazdaság már nem számít kizárólagos gazdasági tevékenységnek, sőt az urbanizáció térnyerésével már a teljesen más foglalkozást és máshol végző helyi lakosság is bele kíván szólni a vidék alakításának kérdéseibe. Dominique Renyé előadásába az volt a legérdekesebb, amit a francia közvélemény által adott válaszokról mondott annak kapcsán, mennyire ellentétes véleményeket lehet hallani pl. a GMO-k vagy a bioetanol kapcsán. Szerinte a franciák képesek ugyanazzal a dologgal kapcsolatosan teljesen ellentmondásos válaszokat adni, így pl. maximálisan ellenzik a delokalizációt, de magától értetődőnek tartják hogy egy euróért lehessen pótlót venni – ami nonszensz. Addig nincs probléma, amíg ezzel nem szembesülnek, onnantól kezdve nagyon nehezen tudnak dönteni.

### **Összefoglalás**

A cukorrépa-ágazat a francia mezőgazdaság egyik sikerágazata, ami az idei rekordnagyságú eredmények alapján várhatóan nem változik. Az ágazati szereplők:

- 2020-ig életben akarják tartatni a cukorkvóta-rendszert, nemet mondanak a Bizottság minden ilyen irányú szándékára, véleményük szerint sem a francia, sem a többi 17 uniós cukortermelő ország nem készült még föl a Brazíliával folytatandó piaci versenyre,
- jelenlegi formájában elfogadhatatlannak tartják a Bizottság új KAP-ra vonatkozó javaslatait,
- kiállnak amellett, hogy a mezőgazdaságnak többet és jobban kell termelnie, tiszteletben tartva a környezetvédelemmel kapcsolatos elvárásokat, de túlzónak tartják a zöldítéssel kapcsolatos terveket,
- szorgalmazzák, hogy az európai mezőgazdaság unión kívüli exportlehetőségei érdemben javuljanak,

- tovább akarják javítani az ágazat eredményességét, különös tekintettel a hozamok növelésére a kutatás-fejlesztésre és innovációra támaszkodva (nem kizárva a GMO-fajták használatát),
- erőteljes kritikával illetik a PS és a Zöldek mezőgazdasággal kapcsolatos (választási) elképzeléseit,
- továbbra is kiemelt figyelmet fordítanak a szakmaközi megállapodások minden érintett általi betartására és a termékpályával kapcsolatos törvényi szabályozásra.

### **És a ráadás...**

A cukorrépa termékpálya szereplőinek összefogásával december 6-31. között televíziós reklámkampány indul, ennek célja, hogy a nagyközönség fölfedezze magát a cukrot, mint terméket (nem csak klasszikus humán-élelmezési termékként), megértse az ágazatot és használja az így szerzett ismereteket. A CGB elnöke a kongresszus végén ennek kapcsán kifejtette, a termékpálya szereplőinek föl kell ismerni a technika fejlődésével megjelent új kommunikációs eszközökben rejlő lehetőségeket és tudniuk kell élni ezekkel. A klip és a kongresszus anyagai elérhetők a következő honlapon: <http://ag.cgb-france.fr/>

A CGB honlapja: <http://www.cgb-france.fr/>

A francia cukorágazati szereplők közös honlapja: <http://www.labetterave.com/>

A Fehér Könyv elérése: <http://www.cgb-france.fr/IMG/pdf/LivreBlanc-Mai2011-BD-2.pdf>

**Somogyi Norbert mezőgazdasági és TÉT-attasé, Párizs**